

Innviðaráðuneytið
Sölvhólsgötu 7
101 Reykjavík

Húnaþingi vestra, 10. ágúst 2026
Mál nr. 2606059 U.V.H.

Efni: Umsögn um hvítbók um byggðamál.

Á 1285. fundi byggðarráðs Húnaþings vestra sem haldinn var þann 10. ágúst 2026 var umsagnarbeiðni um drög að stefnumótandi byggðaáætlun fyrir árin 2027–2041 (hvítbók um byggðamál), mál nr. S-104/2026 í samráðsgátt stjórnvalda, tekin fyrir. Svohljóðandi var bókað:

Byggðarráð Húnaþings vestra gerir í meginatriðum ekki athugasemdir við þá framtíðarsýn og meginmarkmið sem sett eru fram í hvítbókinni um jafnt aðgengi að þjónustu, jöfn tækifæri til atvinnu og sjálfbæra þróun byggða um land allt. Ráðið fagnar áherslu á að tryggja blómlegar byggðir, öfluga byggðakjarna og jöfnun lífskjara landsmanna óháð búsetu.

Ráðið vill hinsvegar benda á að í samانبurði við eldri byggðaáætlun fyrir árin 2022–2036, mál nr. 1383 í þingskjöllum Alþingis, gætir verulegs misræmis á milli þeirra miklu krafna sem nýja hvítbókin gerir til sveitarfélaga og þeirrar fjármögnunar sem stefnunni fylgir. Í eldri áætluninni var gert ráð fyrir tæpum 4,39 milljörðum króna í framlög til fimm ára aðgerðaáætlunar en nýja hvítbókin gerir ráð fyrir 4,0 milljörðum króna fyrir fimm ára tímabilið 2027–2031, sem felur í sér raunlækkun á fjárframlögum ríkisins til byggðamála. Telur ráðið því nauðsynlegt að fjárframlög til byggðamála verði aukin til samræmis við ný og flókin verkefni sem sveitarfélögum er ætlað að bera ábyrgð á í reynd.

Ráðið lýsir yfir þungum áhyggjum af áformuðum breytingum á skipulagi ríkisstofnana, svo sem sameiningu sýslumannsembætta á landsvísi frá og með árinu 2027 samkvæmt lögum nr. 9/2026, og þeirri ríku áherslu sem lögð er á stafrænar lausnir sem meginleið til að brúa þjónustubil ríkisins á landsbyggðinni. Sú þróun vinnur gegn yfirlýstum markmiðum eldri áætlunar um að fjölga opinberum störfum á landsbyggðinni og jafna búsetugæði með viðveru opinberra starfsmanna. Ráðið áréttar að stafræn tækni getur aldrei komið að fullu í stað persónulegrar grunnþjónustu og óttast að miðstýring og fækkun ríkisstarfa í héraði muni veikja atvinnulíf og stjórnsýslu í sveitarfélögum á landsbyggðinni.

Þá vill ráðið benda á að boðuð gerð þróunaráætlana fyrir stærri borgarsvæði og nýjar áherslur í svæðisskipulagi mega aldrei þrengja að stjórnarskrárbundnu skipulagsvaldi sveitarfélaga, sem tryggt er í 1. mgr. 78. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands og 1. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Telur ráðið mikilvægt að þróunaráætlanir verði alltaf unnar á jafnræðisgrundvelli í nánú samstarfi við viðkomandi sveitarfélög en ekki sem miðstýrð fyriræli ofan frá. Jafnframt verður ríkið að bera fulla fjárhagslega og rekstrarlega ábyrgð á þeim tæknilegu innviðum sem eiga að koma í stað hefðbundinnar þjónustu, svo að sú kostnaður lendi ekki á herðum sveitarfélaga ef stafrænar lausnir eða netkerfi bregðast.

Að lokum leggur ráðið ríka áherslu á að áfram verði staðinn vörður um brothættar byggðir og sóknaráætlanir landshluta, en sú aðferðafræði hefur reynst afar vel við uppbyggingu í

Húnaþingi vestra. Mikilvægt er að þessi farsælu verkefni verði áfram tryggð með fullnægjandi fjármögnun en ekki látin víkja fyrir almennari stefnumörkun eða miðlægari lausnum.

Ráðið vill sérstaklega vekja athygli á að tölfræði um þróun ríkisstarfa á árinu 2024 stangast með afgerandi hætti á við þau markmið hvítbókarinnar um jafna dreifingu opinberra starfa sem fram koma í aðgerðum B2 (Staðarval ríkisstarfa) og B3 (Óstaðbundin störf). Samkvæmt nýjustu skýrslu Bygðastofnunar, Hvar eru ríkisstörfin? Fjöldi ríkisstarfa 31.12.2024, fjölgaði stöðugildum á vegum ríkisins um 538 á landsvísi árið 2024, en þar af varð fjölgunin 491 stöðugildi á höfuðborgarsvæðinu einu, eða rúmlega 91% af allri landsfjölguninni. Höfuðborgarsvæðið hýsir nú 70,2% allra ríkisstarfa þótt þar búi 64% landsmanna, og bilið hefur farið vaxandi fremur en minnkandi. Á sama tíma fækkaði ríkisstöðugildum um átta eða fleiri í sjö sveitarfélögum, þar á meðal í Húnaþingi vestra, þar sem stöðugildum fækkaði um níu, eða 11,3%, sem er hlutfallslega ein mesta fækkunin á landinu öllu. Þessi eina árs fækkun þurrkar að mestu út þá fjölgun sem varð í sveitarfélaginu allt frá árinu 2014, þegar stöðugildi voru 64 talsins, upp í 80 árið 2023. Ráðið telur að þessi þróun endurspegli með skýrum hætti þann veruleika sem lýst er í umsögn Þórodds Bjarnasonar, að bein áhrif byggðaáætlunar á atvinnulíf birtist einkum í yfirlýstum markmiðum um jafnari dreifingu ríkisstarfa, á meðan framkvæmdin færir störf í reynd nær eingöngu til höfuðborgarsvæðisins. Ráðið hvetur innviðaráðuneytið til að útfæra aðgerðir B2 og B3 með mælanlegum og bindandi viðmiðum, til dæmis um lágmarkshlutfall nýrra starfa utan höfuðborgarsvæðisins, svo að stefnan verði annað og meira en orðin tóm.

Bygðarráð tekur jafnframt í öðrum meginatriðum undir umsögn Þórodds Bjarnasonar sem birt er á samráðsgátt og hvetur innviðaráðuneytið til að taka tillit til þeirra við áframhaldandi vinnslu byggðaáætlunar.

Ofangreint tilkynnist hér með.

Bygðarráð áskilur sér rétt til umsagnar um málið á seinni stigum og lýsir sig tilbúið til samtals við innviðaráðuneytið um málið.

F.h. bygðarráðs Húnaþings vestra,

Unnur Valborg Hilmarsdóttir, sveitarstjóri.